

Raporty

JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW MIESZKAJĄCYCH W IRLANDII

Proces emigracji z Polski do Irlandii na większą skalę zaczął się dopiero w połowie lat 90. XX w. – zatem wraz z rozpoczęciem się tam gwałtownego wzrostu gospodarczego. Nie oznacza to wcale, że Polacy na Zieloną Wyspę nie przybywali wcześniej¹, jednak zdecydowanie największy wzrost zainteresowania Irlandią nastąpił po wejściu Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 r., bowiem od tego momentu Polacy mogą podejmować tam pracę na takich samych warunkach jak Irlandczycy – bez specjalnych pozwoleń. Irlandia otworzyła swój rynek pracy dla nowo przyjętych członków Unii bez żadnych ograniczeń.

Szacuje się, że obecnie przebywa w Irlandii od 100 do 250 tys. Polaków², jednak faktyczna liczba jest trudna do oszacowania. Irlandzki *Department of Social and Family Affairs* podaje, że ponad 55% PPSN³ wydanych po rozszerzeniu Unii Europejskiej przypadło obywatelom Polskim⁴, a ich liczba wzrosła od 3800 wydanych w 2003 r. do 65 000 wydanych w 2005 r.⁵ – zatem jest to wzrost o niemalże 2000%. Najbardziej obrazowym przykładem masowości emigracji Polaków do Irlandii jest poddublińska dzielnica Newbridge, gdzie w 2000 r. mieszkało 10 Polaków, zaś w 2005 r. stanowili oni już połowę z 30 000 mieszkańców⁶. Wzrost liczby wydawanych PPSN jest stały i dynamiczny, odzwierciedla jednocześnie żywiołowość zainteresowania pracą w Irlandii. Dodatkowym czynnikiem

¹ Szacuje się, że po II wojnie światowej około 1000 Polaków zostało zaproszonych do Irlandii na stypendia rządowe (dokładna liczba przybyłych nie jest znana). Początek lat 80. XX w. zaowocował tzw. migracją solidarnościową, a po 1985 r. miała miejsce kolejna fala emigracji (której liczebność również nie jest znana) nazywana czasem „migracją serc” – były to wyjazdy Polek, które zamierzały zdobyć irlandzkie obywatelstwo poprzez wyjście za mąż za Irlandczyka. W drugiej połowie lat 90. rozpoczęła się duża fala migracji, której motywy mają głównie ekonomiczny charakter.

² D. Pszczółkowska, *Fala emigracji z Polski do Irlandii wcale nie maleje*, „Gazeta Wyborcza” 4 I 2007.

³ *Personal Public Service Number* jest to numer identyfikacyjny niezbędny do podjęcia legalnej pracy w Irlandii.

⁴ Należy pamiętać, że liczba wydanych PPSN może być jedynie źródłem do wstępnego oszacowania liczby Polaków mieszkających w Irlandii, ponieważ wciąż nie wszyscy rejestrują się w urzędzie, natomiast część posiadaczy PPSN przebywała w Irlandii jedynie sezonowo.

⁵ Podają za: N. Doyle, G. Hughes, E. Wandensjo, *Freedom of Movement for Workers from Central and Eastern Europe. Experiences in Ireland and Sweden*, Swedish Institute for European Policy Studies 2006, s. 61.

⁶ I. Michalewicz, *Inaczej niż w raj*, „Newsweek” nr 39, 2005.

skłaniającym Polaków do wyjazdu właśnie do Irlandii jest szybko powiększająca się społeczność mieszkających tam rodaków. Za sprawą coraz liczniejszej Polonii Irlandia staje się krajem oswojonym, stąd też obawy związane z wyjazdem mogą być skutecznie redukowane.

Należy się spodziewać, że liczba Polaków emigrujących do Irlandii zacznie stopniowo maleć, by w końcu osiągnąć stały poziom (tym bardziej że coraz więcej państw UE będzie otwierać swoje rynki pracy). Być może więc dyskusja dotycząca emigracji Polaków do Irlandii z tematów dotyczących potencjalnych motywów i skutków masowości tej fali emigracji powinna przenieść się na kwestie związane ze sposobem oraz warunkami życia polskich emigrantów, a także ich zadowoleniem z życia na obczyźnie⁷.

Narzędzi badawczych, przy pomocy których można zobrazować zadowolenie z poszczególnych sfer życia Polaków mieszkających w Irlandii, dostarcza metodologia wykorzystywana w badaniach jakości życia. Samo pojęcie jakość życia zakłada, iż istota ludzka jest ze swej natury wielowymiarowa, a zatem jej poziom zadowolenia z życia warunkowany jest przez czynniki odnoszące się do wielu jego sfer, nie tylko do sfery ekonomicznej: wysokości dochodu czy też posiadanych zasobów materialnych. Większość wykorzystywanych definicji jakości życia bierze pod uwagę sześć głównych czynników mających wpływ na jej poziom; są to: relacje z rodziną i przyjaciółmi, samopoczucie emocjonalne, zdrowie, praca, poczucie przynależności do społeczności lokalnej przez jednostkę a także jej poczucie bezpieczeństwa⁸. Do oceny tych czynników wykorzystuje się zarówno wskaźniki subiektywne (odczucia jednostki), jak i obiektywne (dane statystyczne).

Pytanie, które nasuwa się w przypadku badań emigrujących Polaków dotyczy tego, czy faktycznie po wyjeździe za granicę i wobec konieczności rozpoczęcia niektórych etapów życia od nowa jego jakość faktycznie się polepszy. Intuicja podpowiada, że poprawa sytuacji materialnej powinna wpłynąć pozytywnie na stopień zadowolenia z życia, z drugiej strony istnieje zagrożenie, że konieczność rozłąki z najbliższymi i zmiana otoczenia wpłynie nań negatywnie. Celem przeprowadzonych przeze mnie badań jakości życia Polaków mieszkających w Irlandii⁹ było uzyskanie ogólnej oceny zadowolenia z życia oraz poszczególnych jego sfer.

Na ogólną ocenę zadowolenia z życia złożyły się oceny następujących komponentów: zdrowia i opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa materialnego, relacji interpersonalnych, satysfakcji z możliwości rozwoju, samorealizacji i pracy oraz ocena zadowolenia z otoczenia,

⁷ Sformułowanie „na obczyźnie” dla wielu mieszkających w Irlandii Polaków ma wydźwięk głównie geograficzny – Polacy obracają się głównie w swoim środowisku.

⁸ J. Alber, T. Fahey, *Perceptions of living conditions in enlarged Europe*, Luksemburg 2004, s. 10.

⁹ Badania przeprowadzono w lipcu i sierpniu 2006 r. Ze względu na brak danych opisujących Polaków mieszkających obecnie w Irlandii (liczbę, strukturę społeczno-demograficzną), zdecydowałam się na dobór próby oparty na metodzie „kuli śnieżnej”, polegającej na zbieraniu informacji przez docieranie do respondentów za pośrednictwem znajomych lub też przypadkowo spotkanych w Irlandii Polaków. W ten sposób udało mi się zebrać 69 kwestionariuszy, pozostałe 33 kwestionariusze zebrałam za pośrednictwem Internetu, korzystając z portali skupiających Polaków mieszkających w Irlandii oraz komunikatora Gadu-Gadu. Badania objęły 102 osoby – 58 mężczyzn (56,9%) i 44 kobiety (43,1%) zamieszkujące w Irlandii. Byli to ludzie młodzi – 70,0% stanowiły osoby, które nie przekroczyły 30 roku życia. Tylko 4 osoby miały powyżej 41 lat, a najstarszy uczestnik badania miał 50 lat. Ponad połowa badanych (55,9%) miała wykształcenie wyższe (bądź magisterskie, bądź licencjackie).

czasu wolnego i rozrywki. Każdy komponent na podstawie odpowiedzi badanych udzielonych na pytania ankietowe mógł uzyskać ocenę od 1 – „zdecydowanie niezadowolony” do 5 – „zdecydowanie zadowolony”.

OCENA ZDROWIA I OPIEKI ZDROWOTNEJ

W celu określenia oceny zdrowia oraz zadowolenia badanych z opieki zdrowotnej posłużyłam się indeksem złożonym z następujących komponentów: zadowolenia ze stanu własnego zdrowia, możliwości leczenia oraz zadowolenia z opieki zdrowotnej blisko miejsca zamieszkania.

Średnia ocena tej części ogólnego indeksu zadowolenia z życia wyniosła 3,4184 – czyli poniżej stwierdzenia „raczej zadowolony”. Badani najniżej ocenili stopień zadowolenia z opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania – średnia wyniosła 2,95¹⁰. Na drugim miejscu znalazło się zadowolenie z możliwości leczenia (3,08). Oceny tych dwóch komponentów zdecydowanie zaniżyły wartość ogólnego indeksu jakości życia, ponieważ były to sfery, z których badani byli w ogóle najmniej zadowoleni. Respondenci natomiast dobrze ocenili swój stan zdrowia (4,22).

Niska ocena służby zdrowia znajduje potwierdzenie także w odpowiedziach na pytanie o największe minusy mieszkania w Irlandii – 10,0% badanych jako największy mankament wskazało właśnie poziom służby zdrowia (była to czwarta najczęściej wymieniana odpowiedź). Podobnie w odpowiedziach na pytanie o to, jakiego rodzaju polskie instytucje i organizacje powinny powstać w Irlandii 10,0% badanych wskazywało na potrzebę powstania organizacji zajmujących się pomocą medyczną.

Pomimo niezadowolenia z opieki zdrowotnej respondenci dobrze oceniali stan swojego zdrowia. Zaledwie co trzeci badany w okresie 30 dni poprzedzających badanie nie czuł się całkowicie zdrowy. Nieco częściej (38,0% wskazań) badani czuli się wyczerpani i bez energii. Być może przyczyną wyczerpania jest wymagająca sporo wysiłku – zarówno fizycznego, jak i psychicznego – praca, a także stres związany z funkcjonowaniem w obcym wciąż jeszcze środowisku.

Gorsze samopoczucie oraz odczuwany smutek badanych wydają się być związane z odczuwaniem dyskomfortu z pobytu poza krajem. Jednak trudno jest jednoznacznie stwierdzić, która ze zmiennych jest tu zmienną zależną.

Zatem w badanej grupie pobyt za granicą nie wpłynął na obniżenie się samopoczucia psychicznego, chociaż można by spodziewać się, że konieczność odnalezienia się w nowym środowisku będzie miała negatywne konsekwencje.

Porównując wartości zmiennych składowych indeksu dotyczącego zdrowia i opieki zdrowotnej odnoszące się do stanu zadowolenia w Polsce (sprzed wyjazdu), a obecnego jego stanu w Irlandii okazuje się, że zarówno stopień zadowolenia z własnego zdrowia, możliwości leczenia oraz opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania był wyższy w czasie mieszkania w Polsce niż w Irlandii.

¹⁰ Być może niezadowolenie z publicznej służby zdrowia wynika z oczekiwań wobec służby zdrowia przywiezionych z Polski. Irlandzki system opieki zdrowotnej wyraźnie dzieli się na publiczny o dosyć niskim standardzie usług oraz prywatny, w którym obsługa jest na znacznie wyższym poziomie.

TABELA I

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu zdrowia i opieki zdrowotnej

Komponenty indeksu zdrowie i opieka zdrowotna	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica *
Stopień zadowolenia z stanu własnego zdrowia	4,222	4,247	-0,013
Stopień zadowolenia z możliwości leczenia	3,082	3,727	-0,632
Stopień zadowolenia z opieki zdrowotnej blisko miejsca zamieszkania	2,949	3,792	-0,947

* Wartość zmiany oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów jakości życia nie jest różnicą między średnimi wartościami wskaźników, lecz jest średnią z różnic występującymi pomiędzy poszczególnymi obserwacjami. Rozbieżności wynikają z sytuacji, gdy respondent nie odpowiedział na całe pytanie. Wartość dodatnia zmiany świadczy o lepszej ocenie danego aspektu w Irlandii niż w Polsce.

Warto jednak zauważyć, że w przypadku dwu ostatnich zmiennych (stopień zadowolenia z możliwości leczenia oraz opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania) wartość różnicy jest znacznie większa. Paradoksalnie okazuje się więc, że opieka zdrowotna w Polsce (często przecież krytykowana) w ocenie respondentów jest znacznie lepsza niż w Irlandii.

POZIOM ZADOWOLENIA Z BEZPIECZEŃSTWA MATERIALNEGO

Drugim komponentem składającym się na poziom jakości życia był poziom zadowolenia z bezpieczeństwa materialnego. Do tej sfery zaliczono m. in. ocenę zadowolenia z posiadanych dóbr materialnych, ocenę swoich możliwości finansowych, a także szans na otrzymanie pomocy zarówno ze strony rodziny czy znajomych, jak i odpowiednich instytucji.

Indeks oceny tej sfery życia był najbardziej rozbudowanym spośród indeksów (składało się na niego 13 zmiennych), przede wszystkim ze względu na zarobkowy charakter emigracji do Irlandii (75,0% badanych jako powód wyjazdu z Polski wskazało czynniki ekonomiczne). Nie bez znaczenia jest także fakt, że stopień zadowolenia z obecnego życia w badanej grupie jest w istotny sposób związany z oceną sfery bezpieczeństwa materialnego¹¹.

Ogólna ocena indeksu bezpieczeństwa materialnego jest raczej dobra i wynosi 3,99. Zdecydowanie najgorzej oceniano szansę uzyskania pomocy w sytuacji kryzysowej ze strony organizacji społecznych – średnia ocena wyniosła 2,98. Najlepiej zaś w tej sferze życia oceniane były aspekty dotyczące poziomu materialnego życia – najwyższej oceniony został stopień zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych, następnie stopień zadowolenia z własnej sytuacji materialnej.

¹¹ Współczynnik R Pearsona wynosi 0,437, przy poziomie istotności $\alpha=0,01$.

TABELA 2
Bezpieczeństwo materialne

Komponenty	Wartość
Stopień zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych	4,535
Stopień zadowolenia z własnej sytuacji materialnej	4,354
Stopień zadowolenia z własnych warunków mieszkaniowych	4,323
Ocena możliwości regularnego wnoszenia stałych opłat związanych z mieszkaniem	4,303
Ocena możliwości pokrywania innych bieżących kosztów bez konieczności ograniczania wydatków	4,290
Stopień zadowolenia z wyposażenia domu i posiadanych dóbr materialnych	4,263
Stopień zadowolenia ze swoich dochodów	4,255
Ocena szans otrzymania pomocy ze strony rodziny	4,020
Ocena możliwości dokonania większych zakupów na użytek gospodarstwa domowego	3,940
Ocena sytuacji materialnej	3,909
Stopień zadowolenia ze świadczeń socjalnych	3,839
Ocena możliwości oszczędzania	3,710
Ocena szans otrzymania pomocy od przyjaciół/znajomych	3,644
Ocena szans otrzymania pomocy ze strony odpowiednich instytucji	3,118
Ocena szans otrzymania pomocy ze strony organizacji społecznych	2,980
Wartość indeksu bezpieczeństwo materialne	3,9902

Bardzo niska ocena szans otrzymania pomocy ze strony organizacji społecznych oraz odpowiednich instytucji wynika być może z faktu, że badani niekoniecznie posiadali wiedzę o tym, jakiej mogą oczekiwać pomocy i ze strony jakich organizacji. Przyczyną może być także odczuwany przez badanych brak takich organizacji. Spośród osób, które deklarowały potrzebę istnienia organizacji skupiających osoby polskiego pochodzenia 36,5% respondentów uzasadniło koniecznością istnienia miejsca, gdzie można by uzyskać porady i pomoc. Pomoc taka, według badanych, powinna dotyczyć: problemów prawnych (29,1%) – jest to najczęściej wymieniany charakter organizacji, pracy (11,4%) oraz pomocy socjalnej (7,6%).

Głównym źródłem utrzymania badanych była praca zarobkowa w jednym miejscu (77,5%). Zaledwie 11,8% pracowało w kilku miejscach. Wśród respondentów znalazło się jedynie 8 osób, które deklarowały, że nie posiadają pracy. Były one utrzymywane przez rodzinę bądź też partnera. Warto także zauważyć, że w badanej grupie nie znalazła się żadna osoba, której źródłem utrzymania byłyby świadczenia socjalne. Jest to o tyle istotne, że część państw Unii Europejskiej obawiała się zalewu imigrantów z nowych państw członkowskich, którzy chcieliby korzystać z tego rodzaju świadczeń¹². Na przykładzie badanej grupy można powiedzieć, że obawy takie nie znajdują swojego potwierdzenia w rzeczywistości. Jak się wydaje Polacy znacznie bardziej wolą pracować niż pobierać zasiłki¹³.

¹² Należy się jednak spodziewać, że wraz ze wzrostem wiedzy na temat dostępności świadczeń wzrosnie także chęć do korzystania z usług opieki społecznej.

¹³ Nie oznacza to, że nie chcą korzystać np. z dodatków na dzieci. Nie są one jednak jedynym źródłem utrzymania.

Zadowolenie z sytuacji materialnej było drugą w kolejności sferą (zaraz po zadowoleniu ze swoich dochodów), której ocena w największym stopniu różniła się od oceny tej sfery sprzed przyjazdu do Irlandii. Wzrost stopnia zadowolenia z własnej sytuacji materialnej znajduje uzasadnienie w porównaniu poziomu materialnego sprzed wyjazdu z obecnym poziomem materialnym. Jedynie dla ośmiu osób (7,9%) poziom ten nie polepszył się, a aż dla 92,2% uległ poprawie, przy czym zdaniem 60,8% poprawa ta była znaczna.

Pośród respondentów, którzy oceniali swoją sytuację materialną wysoko, 65% przebywało w Irlandii ponad rok. Odwrotna sytuacja pojawia się, gdy zwrócimy uwagę na osoby, które oceniały swoją sytuację materialną jako średnią. Niemal 69,0% z nich przebywało w Irlandii krócej niż 1 rok, zaś niecałe 32,0% powyżej roku. Oznacza to, że poziom materialny poprawia się wraz z długością pobytu¹⁴. Być może wynika to z faktu otrzymania lepszej pracy, bądź też stopniowego gromadzenia dóbr wpływających na ocenę poziomu materialnego.

Zebrane dane wykazały także, że poprawa poziomu materialnego sprzed wyjazdu warunkuje spełnienie oczekiwań związanych z przyjazdem do Irlandii. Osoby, które odczuły wyraźną poprawę swojej sytuacji materialnej częściej deklarowały, że oczekiwania, które wiązały z przyjazdem do Irlandii zostały spełnione. Zależność między tymi zmiennymi ma dość wyraźny charakter¹⁵.

W skład indeksu dotyczącego bezpieczeństwa materialnego wchodziła także ocena zadowolenia z miejsca zamieszkania. Badani w większości przypadków deklarowali, że mieszkają ze znajomymi (59,6% wskazań), zaś 13,1% stwierdziło, że mieszka z obcymi ludźmi. Świadczy to o tym, że niemal 3/4 badanych Polaków mieszka z osobami niespokrewnionymi. Dużą liczbę badanych mieszkających ze znajomymi tłumaczy pewna specyfika życia emigrantów, dla których wynajmowanie mieszkań wspólnie ze znajomymi jest znacznie bardziej ekonomiczne, tym bardziej że jednym z najczęściej wymienianych minusów życia w Irlandii są wysokie koszty życia (trzecia najczęściej wskazywana odpowiedź).

Porównując ocenę niektórych aspektów sfery życia odnoszących się do bezpieczeństwa materialnego okazuje się, że po przyjeździe do Irlandii poprawiła się ocena każdego z porównywanych aspektów.

TABELA 3

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu bezpieczeństwo materialne

Komponenty indeksu bezpieczeństwo materialne	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica
Stopień zadowolenia z własnych warunków mieszkaniowych	4,323	3,636	0,714
Stopień zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych	4,535	3,987	0,545
Stopień zadowolenia z własnej sytuacji materialnej	4,354	2,740	1,636
Stopień zadowolenia ze świadczeń socjalnych	3,839	2,721	1,075

¹⁴ Współczynnik R Pearsona wynosi 0,337 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha = 0,05$.

¹⁵ Współczynnik R Pearsona wynosi 0,295 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha = 0,01$.

Bez wątpienia najbardziej poprawił się stopień zadowolenia z własnej sytuacji materialnej. Przed wyjazdem badani emigranci oceniali swoją sytuację materialną nisko (byli raczej niezadowoleni). Po przyjeździe do Irlandii są z niej w większości zdecydowanie zadowoleni. Nieco mniejszą zmianę można zaobserwować w przypadku zadowolenia ze świadczeń socjalnych (choć ten aspekt nie jest w ogóle oceniany zbyt wysoko). Lepsza ocena warunków mieszkaniowych oraz zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb żywnościowych spowodowana jest zapewne tym, że osiągnęte zarobki są w Irlandii nawet relatywnie wyższe niż w Polsce, w związku z czym pozwalają lepiej zaspokajać tego rodzaju potrzeby.

OCENA ZADOWOLENIA Z RELACJI INTERPERSONALNYCH

Kolejną sferą wchodzącą w skład ogólnej oceny jakości życia było zadowolenie z relacji interpersonalnych. Niewątpliwie satysfakcjonujące kontakty z innymi ludźmi mają ogromny wpływ na jakość życia, pamiętać jednocześnie należy, że wyjazd za granicę wiąże się najczęściej ze znacznymi zmianami w relacjach ze znajomymi, zmienia się także otoczenie oraz pojawiają się nowe kontakty z ludźmi należącymi do innej kultury. Relacje z rodziną oraz znajomymi pozostałymi w Polsce z racji odległości także ulegają zmianie – kontakty bezpośrednie stają się znacznie rzadsze. W związku z takimi zmianami istnieje zagrożenie, że ocena jakości życia dotycząca relacji interpersonalnych będzie stosunkowo niska i rzutować może negatywnie na całość odczuwanego dobrostanu. Patrząc jednak na wartość indeksu zadowolenia z relacji interpersonalnych można powiedzieć, że badani są zadowoleni z tej sfery życia (wartość indeksu relacje interpersonalne wynosi bowiem aż 4,0917). Okazało się także, że sfera relacji interpersonalnych miała u badanych największy wpływ na ogólną wartość indeksu zadowolenia z życia¹⁶.

Najgorzej ocenianą pozycją indeksu dotyczącego relacji interpersonalnych jest poczucie bycia samotnym z powodu mieszkania w Irlandii (3,446), najlepiej zaś badani oceniali zadowolenie z małżeństwa.

TABELA 4

Relacje interpersonalne

Komponenty	Wartość
Stopień zadowolenia z małżeństwa	4,536
Stopień zadowolenia ze stosunków z najbliższymi w rodzinie	4,368
Postrzeganie stosunku Irlandczyków wobec siebie	4,324
Stopień zadowolenia ze stosunków ze znajomymi	4,265
Stopień zadowolenia z dzieci	4,250
Ocena kontaktów z rodakami mieszkającymi w Irlandii	4,059
Stopień zadowolenia z sąsiadów	3,727
Poczucie bycia samotnym z powodu mieszkania w Irlandii	3,446
Wartość indeksu relacje interpersonalne	4,0917

¹⁶ R Pearsona wynosi aż 0,9 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha=0,05$.

Badania wykazały, że aż 24,5% badanych czuje się samotnych z powodu mieszkania w Irlandii często (20,6%) lub bardzo często (3,9%). Respondenci (12,8%) wskazywali, że tęsknota za rodziną czy też bliskimi jest dla nich największym minusem życia w Irlandii. Ponadto spośród tych, którzy zamierzają powrócić do Polski 35,0% deklaruje, że najważniejszym powodem powrotu jest właśnie tęsknota za znajomymi i rodziną. Poczucie bycia samotnym okazuje się być związane z czasem mieszkania w Irlandii. Korelacja ta ma następujący charakter: im dłuższy czas pobytu w Irlandii, tym badani rzadziej czuli się samotni¹⁷.

Poczucie bycia samotnym z powodu mieszkania w Irlandii wiąże się także ze stopniem identyfikacji z Polską¹⁸. Związek ten ma charakter dodatni, zatem im wyższy stopień identyfikacji z Polską, tym częstsze poczucie bycia samotnym z powodu mieszkania w Irlandii.

Sferą relacji interpersonalnych, z której badani respondenci są najbardziej zadowoleni jest małżeństwo. Oczywiście dotyczy to jedynie respondentów, którzy deklarowali, że żyją w związku małżeńskim – swój stan cywilny jako żonaty/zamężna określało 37,2% badanych. Należy tu zauważyć, że większość respondentów mieszka ze swoimi współmałżonkami. Jedynie 4 osoby mimo bycia zamężnymi/żonatymi przyznały, że nie mieszkają z żoną lub mężem. Świadczy to o tym, że znaczna część spośród osób żyjących w małżeństwie decydując się na emigrację do Irlandii wyjeżdża z współmałżonkiem, zatem najprawdopodobniej emigracja jest planowana na dłuższy okres.

Inny aspekt zadowolenia z życia rodzinnego – zadowolenie z dzieci – uzyskał nieco niższą, choć również wysoką, ocenę. Dobra ocena tego komponentu jakości życia ma miejsce, mimo że spośród prawie 20,0% badanych posiadających dzieci jedynie połowa mieszka z nimi (przy czym nie jest to uzasadnione wiekiem dzieci). Drugą w kolejności najlepiej ocenianą sferą relacji interpersonalnych są stosunki z najbliższymi w rodzinie. Wydaje się, że częste kontakty z rodziną w Polsce mogą łagodzić dyskomfort związany z rozłąką, bowiem badani pytani o częstotliwość kontaktów z osobami mieszkającymi w Polsce w zdecydowanej większości – 79,4% – zadeklarowali, że robią to przynajmniej raz w tygodniu. Tylko jedna osoba zadeklarowała, że nie utrzymuje kontaktów z osobami mieszkającymi w Polsce.

Trzecim w kolejności najlepiej ocenianym aspektem relacji interpersonalnych jest postrzegany stosunek Irlandczyków do respondentów. Tylko jedna osoba oceniła jako „raczej negatywny”, nikt zaś nie wskazał odpowiedzi „zdecydowanie negatywny”.

Na postrzeganie stosunku Irlandczyków do badanych mogłyby mieć wpływ doświadczenie przejawów dyskryminacji, jednak wśród badanej grupy 3/4 osób, a zatem znaczna większość, deklarowała, że nie spotkała się z żadną formą dyskryminacji. Fakt, że z jakąś jej postacią spotkała się 1/4 badanych (najczęściej wymieniane miejsca to: praca oraz miejsca publiczne, takie jak sklep, urząd czy też pub) nie znalazł jednak odzwierciedlenia w pytaniu dotyczącym stosunku Irlandczyków wobec badanych. Można więc powiedzieć, że badane osoby nawet jeśli były ofiarami dyskryminacji ogólnie oceniają Irlandczyków jako przyjaźnie nastawionych.

¹⁷ R Pearsona wynosi 0,246 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha = 0,05$.

¹⁸ R Pearsona wynosi 0,250 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha = 0,05$.

Wysoka ocena relacji z Irlandczykami niekoniecznie wynika z racjonalnych przesłanek, ponieważ kontakty między Polakami a Irlandczykami nie są intensywne. Większość badanych spędza czas w towarzystwie Irlandczyków bardzo rzadko lub rzadko (w sumie 58,8% badanych). Jedynie 1/4 robi to często.

W skład indeksu zadowolenia z relacji interpersonalnych wchodziła także ocena kontaktów z rodakami mieszkającymi w Irlandii. Grono znajomych badanych respondentów obejmuje zarówno Irlandczyków, jak i Polaków, przy czym więcej jest wśród nich Polaków – takiej odpowiedzi udzieliło 51,0% badanych. Kontakty tylko z Polakami ma 14,7% badanych (liczba ta niemal pokrywa się z liczbą osób deklarujących porozumiewanie się tylko w języku polskim). Zatem można powiedzieć, że w wielu przypadkach bariera językowa uniemożliwia urozmaicenie grona znajomych.

Więcej Irlandczyków niż Polaków zna zaledwie 6,9% badanych. Jedynie 3,0% respondentów deklaruowało brak kontaktów z Polakami mieszkającymi w Irlandii. Prawie co czwarty badany ma w swoim gronie znajomych także innych narodowości – głównie Hiszpanów, Anglików, Włochów, Słowaków i Czechów, chociaż pojawili się także: Wenezuelczycy, Japończycy czy też Peruwiańczycy, co może z jednej strony świadczyć o kosmopolityczności otoczenia, z drugiej zaś być może o łatwym nawiązywaniu kontaktów z innymi emigrantami znajdującymi się w podobnej sytuacji.

Przyglądając się ocenie kontaktów z rodakami mieszkającymi w Irlandii (średnia 4,059) można zauważyć, że są one nieco gorzej oceniane niż stosunek Irlandczyków do badanych. Być może wynika to z tego, że kontakty z Polakami po pierwsze są częstsze, a po drugie, zapewne nie mają tak przelotnego charakteru jak te z Irlandczykami. Kontakty z rodakami mieszkającymi w Irlandii wypada jednak uznać za dobre („przyjazne” bądź „bardzo przyjazne”). Należy jednak nadmienić, że ocena kontaktów z rodakami jest odwrotnie skorelowana z długością pobytu w Irlandii¹⁹. Oznacza to, że wraz ze wzrostem długości pobytu ocena kontaktów z Polakami pogarsza się. Być może wraz z wydłużaniem się pobytu w Irlandii badani coraz krytyczniej podchodzą do kontaktów z rodakami, ponieważ sami stają się coraz bardziej samodzielni w poruszaniu się w irlandzkiej rzeczywistości i nie potrzebują już pomocy ze strony Polaków.

Obserwując jakie zmiany zaszły w ocenie czterech pozycji indeksu zadowolenia z relacji interpersonalnych – stopnia zadowolenia z dzieci, małżeństwa, stosunków ze znajomymi oraz najbliższymi w rodzinie – okazuje się, że każda z tych sfer (z wyjątkiem zadowolenia ze stosunków ze znajomymi) była nieco wyżej oceniana w Irlandii, niż w Polsce. Mimo nienajlepszej oceny zadowolenia z sąsiadów i tak jest ona lepsza niż była w Polsce.

TABELA 5

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu relacje interpersonalne

Komponenty indeksu relacje interpersonalne	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica
Stopień zadowolenia z dzieci	4,250	4,214	0,036
Stopień zadowolenia z małżeństwa	4,536	3,950	0,586
Stopień zadowolenia ze stosunków z najbliższymi w rodzinie	4,368	4,147	0,240
Stopień zadowolenia ze stosunków ze znajomymi	4,265	4,792	-0,494
Stopień zadowolenia z sąsiadów	3,727	3,636	0,104

¹⁹ R Pearsona wynosi - 0,209 przy poziomie istotności $\alpha = 0,05$.

Zebrane dane wskazują zatem, że w przypadku badanych osób wyjazd do Irlandii nie wiązał się z pogorszeniem relacji interpersonalnych – wręcz przeciwnie. Szczególnie ważne wydaje się być polepszenie oceny zadowolenia z małżeństwa oraz dzieci. Oznaczać to może, że wraz z poprawą sytuacji materialnej część potencjalnych pól konfliktów z małżonkiem została zniwelowana.

ROZWÓJ – SAMOREALIZACJA – PRACA

Kolejny oceniany aspekt życia w Irlandii dotyczył pracy, a także samorealizacji. Składało się na niego 14 komponentów dotyczących tych sfer życia. Wartość tej części ogólnego indeksu jakości życia wynosi 3,68, a zatem można ją uznać za przeciętną. Najlepiej oceniane przez badanych było zadowolenie z relacji z kolegami z pracy oraz z bezpieczeństwa zatrudnienia. Najgorzej oceniane były zgodność pracy z poziomem wykształcenia oraz posiadanie szans na awans.

TABELA 6

Rozwój, samorealizacja, praca

Komponenty	Wartość
Zadowolenie z relacji z kolegami z pracy	4,358
Stopień zadowolenia z bezpieczeństwa zatrudnienia	4,216
Stopień zadowolenia z pracy	4,177
Zadowolenie z relacji z pracodawcą	4,168
Stopień zadowolenia z perspektyw na przyszłość	4,141
Stopień zadowolenia z własnych osiągnięć życiowych	3,959
Lubienie swojej pracy	3,854
Poczucie bycia godziwie wynagradzanym	3,802
Odczuwanie satysfakcji z wykonywanej pracy	3,677
Stopień zadowolenia z możliwości kształcenia	3,402
Praca jest stresująca i wymagająca	3,396
Próby zmiany pracy	3,261
Posiadanie sporych szans na awans	3,240
Praca odpowiada poziomowi wykształcenia	2,968
Wartość indeksu rozwój, samorealizacja, praca	3,6824

Okazało się, że zdecydowana większość badanych respondentów posiada pracę (92,2%), bez pracy było jedynie 8 osób. Pośród pracujących niemal taka sama liczba osób wykonywała pracę zgodną ze swoimi kwalifikacjami, jak i niezgodną z nimi.

Zatem w obrębie badanej grupy nie można powiedzieć, że znajduje potwierdzenie potoczne przekonanie o tym, iż wyjazd z Polski musi wiązać się z koniecznością podjęcia pracy niezgodnej z kwalifikacjami. Być może wynika to z tego, że pośród respondentów najwięcej osób przed przyjazdem było pracownikami fizyczno-umysłowymi (np. barman, kosmetyczka, handlowiec, pracownik biurowy), a Irlandia posiada zapotrzebowanie na tego rodzaju pracowników.

TABELA 7

Zawody wykonywane przez respondentów przed przyjazdem do Irlandii

Zawody wykonywane w Polsce	Częstość	Procent
Pracownicy fizyczno-umysłowi	30	29,4
Student/uczeń	18	17,6
Zawody twórcze i specjaliści z wyższym wykształceniem	15	14,7
Robotnik wykwalifikowany	12	11,8
Prowadzący własną działalność	5	4,9
Kadra zarządzająca	5	4,9
Robotnicy niewykwalifikowani	3	2,9
Bezrobotni	3	2,9
Inni	1	1,0
Brak danych	10	9,8
Ogółem	102	100,0

Należy zauważyć, że wśród badanych znalazły się tylko 3 osoby, które nie posiadały pracy przed wyjazdem. Oznaczać to może, że wyjazd do Irlandii nie jest sposobem na znalezienie pracy w ogóle, ale na znalezienie pracy podobnej do wykonywanej w Polsce, lecz lepiej opłacanej. Można zaryzykować także twierdzenie, że emigrację do Irlandii wybierają osoby, które w aktywny sposób poszukują możliwości poprawy swojej sytuacji.

Część indeksu dotycząca zgodności pracy z poziomem wykształcenia została oceniona przez badanych najniżej (2,968). Wynika to być może z odczuwania przez badanych deprecjacji ich poziomu wykształcenia po przyjeździe do Irlandii, co powoduje u badanych dyskomfort oraz zaniżenie satysfakcji z pracy tylko częściowo łagodzone poprawą zarobków. Podobnie nisko oceniana perspektywa awansu (była to druga najgorzej oceniana część tego indeksu) rzutuje negatywnie na odczuwaną satysfakcję.

Poczucie zadowolenia z wykonywanej pracy przez badanych jest także związane ze spełnieniem oczekiwań związanych z przyjazdem do Irlandii²⁰. Można zatem przypuszczać, że satysfakcja z pracy silnie determinuje poczucie spełnienia oczekiwań, szczególnie w przypadku wyjazdów, których celem jest poprawienie własnej sytuacji materialnej, tak jak to miało miejsce w większości badanych przypadków.

Na ogólny stopień zadowolenia z tej sfery życia ma także wpływ znajomość języka²¹. Być może przyczyną tej zależności jest w pewnym sensie oczywisty związek: dobra znajomość języka pomaga w znalezieniu lepszej pracy. Nie zauważono jednak zależności między zadowoleniem z opisywanej sfery życia a wiekiem respondenta oraz stażem mieszkania w Irlandii.

Porównując ze sobą oceny niektórych składników indeksu dotyczącego zadowolenia z pracy i samorealizacji przed przyjazdem do Irlandii i po nim okazuje się, że największa różnica w ocenie dotyczy stopnia zadowolenia ze swoich dochodów. Jest to jednocześnie największa różnica spośród wszystkich składników ogólnego indeksu jakości życia i wynosi niemalże dwa punkty.

²⁰ R Pearsona wynosi 0,454 przy poziomie istotności $\alpha = 0,01$.

²¹ R Pearsona wynosi 0,500 przy poziomie istotności $\alpha = 0,01$.

TABELA 8

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu rozwój, samorealizacja, praca

Komponenty indeksu rozwój, samorealizacja, praca	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica
Stopień zadowolenia ze swoich dochodów	4,255	2,584	1,684
Stopień zadowolenia z bezpieczeństwa zatrudnienia	4,216	2,760	1,608
Stopień zadowolenia z pracy	4,177	2,933	1,306
Stopień zadowolenia z własnych osiągnięć życiowych	3,959	3,513	0,434
Stopień zadowolenia z możliwości kształcenia	3,402	3,907	-0,500

Różnica między stopniem zadowolenia z bezpieczeństwa zatrudnienia w Polsce oraz w Irlandii jest również wysoka. Badani respondenci oceniali je znacznie wyżej w Irlandii niż w Polsce.

Jedynym aspektem, który oceniany był lepiej w Polsce niż w Irlandii jest zadowolenie z możliwości kształcenia. Być może przyczyną jest utrudniony ze względu na barierę językową, jak i finansową, dostęp do różnego rodzaju kursów czy też uczelni.

Niewątpliwie jednak dla badanych respondentów przyjazd do Irlandii wiąże się zarówno z poprawą zarobków, jak i warunków pracy. Nic więc dziwnego, że 39,5% badanych jako największe plusesy mieszkania w Irlandii wskazało zarobki oraz sytuację materialną. Należy jednak pamiętać, że mimo poprawy zarobków ogólną ocenę tej części indeksu jakości życia zaniżyły oceny spraw związanych z możliwością rozwoju i wykształceniem, które nie zawsze przekładały się na rodzaj wykonywanej pracy.

ZADOWOLENIE Z OTOCZENIA

Piątym komponentem składającym się na ocenę jakości życia było zadowolenie z otoczenia niewątpliwie mające wpływ na poczucie komfortu i zadowolenia z życia. Chodzi tu o zadowolenie z miejscowości zamieszkania, a także zadowolenie z poziomu dostępnych dóbr i usług. Ta część ogólnego aspektu zadowolenia z życia i oceny jego jakości była oceniana przez badanych najwyżej ze wszystkich (4,219) – wszystkie aspekty zostały ocenione powyżej stwierdzenia „raczej zadowolony”. Najwyżej oceniany był stopień zadowolenia z bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, najgorzej zaś (choć różnica wynosi zaledwie 0,252) stopień zadowolenia z poziomu dostępnych dóbr i usług.

TABELA 9

Wartości komponentów indeksu otoczenie

Otoczenie	
Stopień zadowolenia z stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania	4,323
Stopień zadowolenia z miejscowości zamieszkania	4,263
Stopień zadowolenia z poziomu dostępnych dóbr i usług	4,071
Wartość indeksu otoczenie	4,219

Okazuje się, że wśród badanej grupy stopień zadowolenia z miejscowości zamieszkania jest związany ze stopniem zadowolenia z sąsiadów²². Zatem można założyć, że dobre stosunki z sąsiadami przekładają się na zadowolenie z miejscowości zamieszkania.

Ważne wydaje się, że wśród badanej grupy zadowolenie z miejscowości zamieszkania jest odwrotnie skorelowane z odczuwaniem dyskomfortu z pobytu poza krajem²³. Być może oznacza to, że niezadowolenie z miejscowości zamieszkania potęguje poczucie dyskomfortu.

Podobnie wygląda także zadowolenie z dostępnych dóbr i usług – również związane z poczuciem dyskomfortu z pobytu poza krajem. Znow można założyć, że im większe niezadowolenie z dostępu do dóbr i usług, tym większe poczucie dyskomfortu. Należy jednak pamiętać, że możliwa jest także odwrotna zależność – dyskomfort z powodu pobytu poza krajem powodować może bardzo krytyczną ocenę otoczenia. Stopień zadowolenia z miejscowości zamieszkania jest także związany z poczuciem bycia częścią społeczności lokalnej²⁴. Trudno tutaj jednak wskazać, która ze zmiennych jest tu zmienną zależną. Porównując poszczególne składniki ogólnego zadowolenia z otoczenia, okazuje się, że każdy ze składników został oceniony nieco lepiej w Irlandii, niż w Polsce, przy czym największa zmiana dotyczy zadowolenia ze stanu bezpieczeństwa zamieszkania.

TABELA 10

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu otoczenie

Komponenty indeksu otoczenie	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica
Stopień zadowolenia z stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania	4,323	3,597	0,766
Stopień zadowolenia z poziomu dostępnych dóbr i usług	4,071	3,636	0,455
Stopień zadowolenia z miejscowości zamieszkania	4,263	4,013	0,247

Irlandia zatem wydaje się badanym miejscem bardziej bezpiecznym niż Polska. Większe zadowolenie z otoczenia może wynikać z faktu, że badani przeprowadzili się z kraju, gdzie wciąż standardem są mieszkania w blokach o często mało komfortowych warunkach. Przyjazd do Irlandii to najczęściej przeprowadzka do okolicy domków jednorodzinnych i wynajmowanie tam domu z ogródkiem – standardu, na który przypuszczalnie niewielu respondentów mogłoby sobie pozwolić w Polsce.

ZADOWOLENIE Z FORM SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Ostatni element indeksu jakości życia dotyczy czasu wolnego oraz rozrywki. Chodzi tu zarówno o zadowolenie z ilości wolnego czasu, jak i sposobów jego spędzania oraz zaspokojenia potrzeb związanych z kulturą. Wartość ogólnego indeksu „czas wolny

²² R Pearsona wynosi 0,276 przy poziomie istotności $\alpha=0,01$.

²³ R Pearsona wynosi 0,254 przy poziomie istotności $\alpha=0,05$.

²⁴ R Pearsona wynosi 0,285 przy poziomie istotności $\alpha=0,01$.

i rozrywka” wynosi 3,8754, a zatem nieco poniżej stwierdzenia „raczej zadowolony”. Najwyżej oceniany był stopień zadowolenia ze sposobów spędzania wolnego czasu (4,010), najgorzej zaś stopień zadowolenia z ilości wolnego czasu (3,747).

Niska ocena zadowolenia z ilości czasu wolnego, jaką dysponują badani może wynikać z tego, że dużo czasu pochłania praca, często także „po godzinach”.

Sferą, której średnia ocena była także poniżej stwierdzenia „raczej zadowolony” była możliwość zaspokajania potrzeb związanych z kulturą (3,869). Stąd też być może bierze się deklarowana przez badanych potrzeba powstania polskich organizacji, które miałyby zajmować się właśnie tą sferą – 22,8% badanych, deklarujących potrzebę istnienia polskich organizacji w ogóle, wskazało, że powinny być to organizacje zajmujące się kulturą (zarówno podtrzymujące tradycje, jak i organizujące różne spotkania, czy też wydawnictwa).

Najlepiej oceniany przez badanych był sposób spędzania wolnego czasu. Zadowolenie to może wynikać z faktu, że osiągnięte zarobki nie ograniczają dostępu do wielu atrakcji i rozrywek, jak być może miało to miejsce w Polsce.

Zadowolenie z czasu wolnego i rozrywki wśród badanych okazało się związane ze znajomością języka²⁵. Brak bariery językowej, podobnie jak zarobki, zapewne ułatwia dostęp do rozrywek, a także poszerza ich wachlarz.

Porównując ze sobą ocenę stopnia zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb związanych z kulturą oraz ze sposobów spędzania wolnego czasu w Polsce i Irlandii, okazuje się, że badani, którzy porównywali ze sobą te dwie sfery ocenili je lepiej w Polsce niż w Irlandii.

TABELA 11

Zmiana oceny zadowolenia z poszczególnych komponentów indeksu czas wolny i rozrywka

Komponenty indeksu czas wolny i rozrywka	Obecna ocena w Irlandii	Ocena sprzed wyjazdu do Irlandii	Różnica
Stopień zadowolenia z ilości wolnego czasu	3,747	3,325	0,416
Stopień zadowolenia z sposobów spędzania wolnego czasu	4,010	4,091	-0,078
Stopień zadowolenia z możliwości zaspokojenia potrzeb związanych z kulturą	3,869	4,091	-0,104

Przyczyną takich odpowiedzi jest zapewne niewystarczający stopień znajomości języka – trudno jest bowiem uczestniczyć w życiu kulturalnym, nie znając go wystarczająco dobrze.

Lepiej niż w Polsce oceniony został stopień zadowolenia z ilości wolnego czasu – być może wynika to z konieczności poświęcenia się pracy w większym stopniu, niż w Polsce, by móc zdobyć wystarczające środki na utrzymanie całej rodziny. Pamiętać jednak należy, że ocena zadowolenia z czasu wolnego w obu przypadkach była poniżej stwierdzenia „raczej zadowolony”.

*

²⁵ R Pearsona wynosi 0,309 przy poziomie istotności statystycznej $\alpha=0,01$.

Podsumowując ocenę jakości życia dokonaną przez biorących udział w badaniu Polaków mieszkających w Irlandii okazuje się, że średnia ocena wynosi 3,37, zatem jest ona nieco poniżej stwierdzenia „raczej zadowolony”. Należy jednak zwrócić uwagę na różnice w ocenach poszczególnych sfer życia.

Najgorzej ocenione zostało zadowolenie z opieki zdrowotnej blisko miejsca zamieszkania. Prawdopodobnie przyczyną tak niskiej oceny jest to, że Polacy często nie wiedzą o dostępnych możliwościach leczenia. Ważne jest także przyzwyczajenie badanych do publicznego systemu opieki zdrowotnej w Polsce, który gwarantuje więcej bezpłatnych usług, niż jego irlandzki odpowiednik. Warto wspomnieć, że w przeprowadzonych przeze mnie rozmowach na temat opieki zdrowotnej parokrotnie okazywało się, że osoby korzystające z niepublicznej opieki zdrowotnej były z niej zadowolone – jednak należy również pamiętać, że ubezpieczenie pozwalające na korzystanie z jej usług jest dosyć drogie, zatem nie jest dostępne dla każdego.

Nieznacznie lepiej został oceniony stopień zadowolenia z możliwości leczenia. Przyczyny takiej oceny za pewne pokrywają się z przyczynami niskiej oceny zadowolenia z pobliskiej opieki zdrowotnej.

Również poniżej oceny „raczej zadowolony” zostały ocenione szanse na uzyskanie pomocy ze strony organizacji społecznych. Być może przyczyną tak niskiej oceny jest niedostateczna znajomość możliwości i sposobów uzyskiwania pomocy z tego właśnie źródła, tym bardziej że osoby, które wskazywały na konieczność istnienia organizacji skupiających osoby polskiego pochodzenia najczęściej zaznaczały, że powinny to być organizacje, w których można uzyskać pomoc prawną oraz takie, które udzielałyby pomocy socjalnej.

Analiza zebranych danych wykazała także, że respondenci odczuwali dyskomfort (częściowo być może łagodzony dobrymi zarobkami) z powodu nieodpowiadania wykonywanej przez nich pracy poziomowi wykształcenia oraz nikłych, ich zdaniem, szans na awans. Problemy tego typu można uznać za typowe dla masowej emigracji zarobkowej, będącej udziałem głównie osób z wykształceniem wyższym, a odpowiadającej na zapotrzebowanie irlandzkiego rynku pracy głównie na pracowników fizyczno-umysłowych. Być może doświadczenie zdobywane na irlandzkim rynku pracy pomoże zdobyć pracę zgodną z posiadanym wykształceniem i wtedy wzrośnie satysfakcja z wykonywanej pracy, a wraz z nią ogólne zadowolenie z życia.

Badani najbardziej zadowoleni byli z możliwości zaspokajania potrzeb żywnościowych, własnej sytuacji materialnej oraz warunków mieszkaniowych. Warto zauważyć, że ocena zadowolenia z sytuacji materialnej była drugą z kolei (po zadowoleniu ze swoich dochodów), co do której zaszła największa zamiana w porównaniu z jej oceną w Polsce. Wszystkie porównywane komponenty materialnej sfery życia (stopień zadowolenia z własnych warunków mieszkaniowych, potrzeb żywnościowych, własnej sytuacji materialnej oraz stopień zadowolenia ze świadczeń socjalnych) zostały ocenione lepiej w Irlandii niż w Polsce.

W przeprowadzonych badaniach nie znalazła potwierdzenia teza dotycząca zagrożenia pogorszeniem się zadowolenia z relacji interpersonalnych. Wydawać by się mogło, że zmiana otoczenia oraz pozostawienie znajomych w Polsce spowodują obniżenie oceny tej sfery życia i negatywnie wpłyną na jego jakość. Jednak okazuje się, że badani są raczej zadowoleni z relacji interpersonalnych – oznaczać to może, że częste kontakty mogą skutecznie łagodzić tęsknotę za bliskimi. Respondenci najwyżej ocenili zadowolenie z małżeństwa i warto nadmienić, że ocena ta była nieco wyższa, niż przed przyjazdem do Irlandii. Być może

poprawa sytuacji materialnej pozwala na bardziej bez troskie, a przez to mniej konfliktowe, życie. Ważną kwestią jest także to, że tylko dla 4 osób (spośród 25) pobyt w Irlandii wiąże się z pozostawieniem swojej żony/męża w Polsce, czyli w obrębie badanej grupy mamy raczej do czynienia z emigracją całych rodzin. Dobra ocena relacji interpersonalnych nie oznacza, że badani nie czuli się samotni z powodu mieszkania w Irlandii (często lub bardzo często czuje się tak co czwarty badany). Poczucie samotności pojawia się jednak rzadziej w miarę wzrostu długości pobytu.

Wydaje się, że dobra ocena zadowolenia zarówno z otoczenia, jak i relacji interpersonalnych wynika w znacznym stopniu z mechanizmów tej fali emigracji, opartych w dużej mierze na istnieniu sieci społecznych – Polaków, którzy wyjechali do Irlandii już wcześniej i pomagają nowo przybyłym w aklimatyzacji.

Patrząc natomiast na komponenty jakości życia, które zostały najniżej ocenione przez badanych widać, że dotyczą one przystosowania do formalnych struktur nowego środowiska – rynku pracy, systemu opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej, a nie odnoszą się do problemów związanych ze sferą materialną czy też przystosowaniem do nowego środowiska kulturowego. Można zatem przypuszczać, że z czasem zadowolenie z życia na emigracji w Irlandii powinno wzrastać w związku z nabywaniem coraz większych kompetencji – szczególnie językowych – niezbędnych do płynnego poruszania się w irlandzkich realiach.

AGNIESZKA NOLKA

Poznań

POCZUCIE OBCOŚCI WŚRÓD STUDENTÓW OBCOKRAJOWCÓW „ZE WSCHODU” NA PODSTAWIE BADANIA PRZEPROWADZONEGO W POZNANIU

Przedmiotem tego artykułu jest problem poczucia obcości wśród cudzoziemców studiujących w Polsce. Uzyskane przez nas wyniki są raczej materiałem wstępnym do bardziej pogłębionego studium. Nie mogą być traktowane jako wyczerpujące temat, lecz raczej jako zwracające uwagę na pewne poziomy postrzeganych przez cudzoziemców różnic społecznych i kulturowych w porównaniu z własnym krajem. W celu uzyskania pogłębionych wypowiedzi na ten temat, nie rezygnując jednak z konfrontacji opinii uczestników, zdecydowaliśmy się przeprowadzić grupowy wywiad zogniskowany. W badaniu uczestniczyli studenci i studentki ostatnich lat studiów pochodzący z Rosji, Białorusi, Litwy, Bułgarii i Kirgistanu¹. Skupiliśmy się na studentach z krajów dawnego bloku wschodniego, gdyż wydaje nam się, iż są to osoby postrzegane jako „obcy bliscy”, mało widoczni, czasem wręcz prawie „swoi”, niekiedy posiadający polskie pochodzenie (jedna z Litwinek określiła swoją rodzinę jako „tacy w sumie Polacy mieszkający na Litwie”, Bułgar był zaś jedyną

¹ Studentka z Kirgistanu była przedstawicielką mniejszości rosyjskiej, na potrzeby badania bardziej adekwatne wydało nam się określenie jej jako Rosjanki zamieszkującej w Kirgistanie, szczególnie, iż jej akcent i wygląd sprawiają, że była w Polsce postrzegana jako Rosjanka.